

Rättelse/komplettering

Dom, 2010-04-20

Rättelse, 2010-05-18

Beslutat av: rådmannen Anders Enroth

Rättelse på sidan 2 under rubriken yrkanden, 4:e raden nerifrån som inleds med "Klövern fann vid...", där ska rätteligen stå "Kommunen" istället för Klövern.

NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2010-04-20
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 1751-09

KLAGANDE

Klövern Strand AB, 556442-0098
Box 1024
611 29 Nyköping

Ombud: Advokat **S.Å.W-S.**
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

MOTPART

Miljönämnden i Nyköpings kommun
611 83 Nyköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsens i Södermanlands län beslut den 23 februari 2009, dnr. 505-16762-2007, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om fortsatta undersökningar på fastigheten Nyköping Lansen 13

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar beslutet endast på så sätt att punkten 1 i föreläggandet ska redovisas senast den 30 augusti 2010.

Dok.Id 179204

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: nacka.tingsratt@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Vid en översiktlig markundersökning år 2006 av industriområdet Kungshagen i Nyköpings kommun påvisades föroreningar av ämnen med hög giftighet på bl.a. fastigheten Lansen 13. Miljönämnden i Nyköpings kommun (nämnden) beslutade den 8 oktober 2007 att förelägga Klöver Strand Aktiebolag (Klövern) att företa fortsatta markundersökningar på fastigheten i enlighet med bilaga 1.

Klövern överklagade nämndens beslut till länsstyrelsen. Länsstyrelsen ändrade det överklagade beslutet endast på så sätt att punkten 1 i föreläggandet skulle redovisas till miljönämnden senast den 15 maj 2009.

YRKANDEN M.M.

Klövern yrkar att länsstyrelsens beslut ska upphävas. För det fall miljödomstolen finner att föreläggandet ska gälla, yrkar Klöver att miljödomstolen anger de lagrum på vilka föreläggandet grundas. Klöver anför i huvudsak följande som stöd för sin talan. Klöver medger att bolaget är ansvarigt såsom exploatör att omhänderta förorenade massor som påträffas vid och berörs av det aktuella schaktningsarbetet. Ansvaret grundar sig på försiktighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § miljöbalken (MB). Något ansvar beträffande övriga delar av fastigheten föreligger däremot inte. Fördjupad utredning omfattande punkterna a-d i föreläggandet på hela fastigheten Lansen 13 kan rimligtvis inte motiveras av det till ytan synnerligen begränsade schaktningsarbetet. Länsstyrelsen anser att Klöver är ansvarig som verksamhetsutövare men 10 kap. MB gäller endast områden som är förorenade. Det kan därför inte användas för att få till stånd undersökningar i ett område för att utreda om det eventuellt är förorenat. Att det påträffats föroreningar vid vissa provtagningspunkter på bl.a. Lansen 13 saknar betydelse då föreläggandet torde avse de delar av fastigheten som inte redan är undersökta. Föroreningens spridning har utretts tidigare av Nyköpings kommun och det konstaterades då att den förorening som skett på gasverksområdet påträffats även vid några provtagningspunkter på Klöverns fastighet Lansen 13. Klöver fann vid undersökningstillfället inte anledning att utvidga undersökningen av Lansen 13. Att Klöver påträffat föroreningar från gasverket vid schaktningsarbetena innebär inte att skyldigheten att omhänderta dessa föroreningar även medför en skyldighet att

utreda den övriga förekomsten på fastigheten. Det finns inte skäl att tro att schaktningsarbetet medfört någon förändring av riskerna för människors hälsa och miljön beträffande resterande del av den aktuella fastigheten. Nämnden har angivit att föroreningarna inte utgör något akut fara. Ansvar som verksamhetsutövare ska därmed inte gälla andra föroreningar än de som berörs av det aktuella schaktningsarbetet. Länsstyrelsen anser i andra hand att Klöver i enlighet med 10 kap. 3 § MB har ett subsidiärt ansvar till den förorenande verksamhetsutövaren, men att Nyköpings kommun inte kan ställas till ansvar då den förorenande verksamheten upphörde redan i början av 1960-talet. Klöver bestrider att bolaget känt till föroreningarna eller borde ha upptäckt dem. Att gatan utanför heter Gasverksvägen medför inte utvidgat undersökningsansvar. Fastigheten Lansen 13 har innan förvärvet använts för helt andra ändamål. Om miljödomstolen finner att bolaget borde ha upptäckt föroreningen innan förvärvet vidhåller bolaget att det subsidiära ansvaret inte rimligen kan gå utöver förorenarens ansvar. Omfattningen av fastighetsägarens ansvar enligt 10 kap. 3 § MB bör läsas utifrån 10 kap. 4 § samma lag som reglerar skäligheten vid efterbehandlingsåtgärder. Det torde inte vara skäligt att lägga ansvar på en fastighetsägare för utredning eller åtgärd som lagstiftaren inte anser ska falla på den verkliga förorenaren med hänsyn till den långa tid som förflutit. Länsstyrelsen anser att Klöver ansvarar enligt 10 kap. 8 § MB med hänsyn till den nytta Klöver kan antas få av utredningen. Länsstyrelsen har inte närmare angivit på vilket sätt Klöver kan antas få nytta av utredningen. Fastigheten är utbyggd sedan år 1979-1980 och någon ytterligare utbyggnad kommer inte att ske. Om miljödomstolen finner att föreläggande ska gälla i någon omfattning, ska miljödomstolen ange de lagrum på vilka föreläggandet grundas. Miljönämnden hänvisar till ett antal paragrafer vilket Klöver tolkar som att nämnden är osäker på huruvida lagrummen är tillämpliga. Länsstyrelsen har endast grundat sitt ställningstagande på 10 kap. och inte 26 kap. MB vilket torde innebära att miljödomstolens prövning ska omfatta huruvida det är möjligt och rimligt att förelägga Klöver med stöd av 10 kap. MB.

Nämnden vidhåller sitt beslut och anför bl.a. följande. Klöver har gjort en alltför snäv tolkning av "förorenat område". Vid den översiktliga underökningen 2006 påträffades några av de högsta halterna av föroreningar på flera meters djup i

nordöstra delen av fastigheten. Indikationer fanns på att samma typ av föroreningar även förekom i grundvattnet vilket tyder på att spridning skett. Inriktningen av denna undersökning var just översiktlig och därför har utbredningen av föroreningar inte avgränsats. Allt man kan säga i det skedet är att även andra delar av fastigheten som inte ingick i provtagningen kan tänkas vara förorenade men kanske inte med lika höga halter. Nämnden anser att spridningsrisken är högst trolig. Mark- och schaktarbetena 2007 omfattade bl.a. ny dragning för olika ledningar vilket typiskt är spridningsvägar för många föroreningar. Även ca ett halvår tidigare har schaktning skett längre in på fastigheten i samband med utbyggnad utan någon kontakt med nämnden. I redovisningen över undersökningen år 2006 påpekades särskilt att markarbeten inom området skulle kunna medföra att risken för skadlig exponering och spridning av föroreningar ökar. Klövern är ansvarigt både som verksamhetsutövare och som fastighetsägare. Enligt kommentaren till MB, (Bertil Bengtsson m.fl.) är en exploatör att betrakta som utövare av miljöfarlig verksamhet vid schaktarbeten då föroreningarna kan sprida sig till omgivningen och omfattas därmed av ansvarsbestämmelserna i 10 kap. 2 § MB. Ansvaret som verksamhetsutövare begränsas inte till fastigheten, men som fastighetsägare gäller ansvaret bara inom den berörda fastigheten. Förutom detta dubbla ansvar kan kravet på undersökning motiveras med stöd av 10 kap 8 § MB (värdeökningen). Kommunen fick statliga bidrag för sin huvudstudie år 2007. För dessa bidrag gäller strikta regler som innebär att de inte får användas om det finns någon ansvarig. Då bolaget juridiskt sett blev verksamhetsutövare genom schaktningen, kunde inte lika omfattande provtagning ske som var tänkt från början. Några prover togs ändå på fastigheten och resultatet av denna bekräftade att huvuddelen av föroreningarna även berör den norra delen av fastigheten.

Klövern anför bl.a. följande som svar. Att Klövern som exploatör är verksamhetsutövare för schaktningsarbetena medför inte att bolaget ska anses som verksamhetsutövare för hela fastigheten. Endast de delar där schaktningen har utförts har Klövern genom sin åtgärd utövat verksamhet. Ansvaret som verksamhetsutövare omfattar även den generella spridning som schaktningen kan ha medfört men inte befintliga föroreningar på övriga delar av fastigheten. En vidare tolkning än så skulle medföra orimliga konsekvenser för alla som vidtar en

begränsad schaktningsåtgärd på en fastighet. En privatperson som utför ett mindre grävningsarbete på en fastighet skulle med miljönämndens definition anses som verksamhetsutövare, med ansvar för ett område som inte överensstämmer med det område där åtgärden vidtagits. Om Klöveren skulle ha ett subsidiärt ansvar i förhållande till Nyköpings kommun som är förorenande verksamhetsutövare, är det inte rimligt att detta skulle vara mer långtgående än kommunens ansvar som inte kan åberopas eftersom den förorenade verksamheten upphörde före den 30 juni 1969.

DOMSKÄL

Frågan i målet är om Klöveren kan föreläggas att svara för utredningskostnader på fastigheten Nyköping Lansen 13. Det är i målet ostridigt att någon tidigare verksamhetsutövare inte kan göras ansvarig för föroreningarna då den tidigare verksamheten upphört före den 30 juni 1969.

I likhet med länsstyrelsen anser miljödomstolen att Klöveren i första hand är ansvarig såsom verksamhetsutövare (exploatör) och i andra hand såsom fastighetsägare (jfr. 10 kap. 2 och 3 § MB i dess lydelse före den 1 augusti 2007). Vidare framgår av 10 kap. 8 § MB (i dess lydelse före den 1 augusti 2007) att i frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant markområde som avses i 10 kap. 1 § tillämpas bl.a. bestämmelserna i 2-3 §§ ovan. Fastighetsägaren kan trots frihet från ansvar enligt dessa bestämmelser förpliktas att ansvara för utredningskostnader (10 kap 8 § MB).

Klöveren har medgett att bolaget är ansvarigt såsom exploatör att omhänderta de förorenade massor som berörs av schaktningsarbetet. Klöveren menar dock att bolagets ansvar grundas på försiktighetsprincipen och endast omfattar de delar där schaktningen har utförts och den generella spridning som schaktningen kan ha medfört men inte befintliga föroreningar på övriga delar av fastigheten.

Efterbehandlingsansvaret innebär enligt 10 kap. 4 § MB (i dess lydelse den 1 augusti 2007) att den ansvarige i skäligen omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning ska bestämmas ska det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, ska även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Vidare framgår av förarbetena (prop. 1997/98:45, del 2, s. 120 f.) att en bedömning måste göras hur långt efterbehandlingsåtgärder ska sträcka sig och vilket ansvar som är skäligt att ålägga den efterbehandlingsansvarige. Denna bedömning bör ta sin utgångspunkt i att skador och olägenheter samt risk för skador och olägenheter ska undanröjas. Prövningen bör vidare ske mot bakgrund av hänsynsreglerna i 2 kap. där den regel som här framförallt får betydelse är 8 § som ålägger alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som medfört skada eller annan olägenhet för miljön ansvarar för att avhjälpa skada eller olägenhet (principen att förorenaren betalar, PPP). – Vidare framgår att vad angår fastighetsägarens ansvar kan det vara mindre motiverat att ålägga en fastighetsägare att utföra efterbehandling utanför gränserna till fastigheten, jämfört med vad som skulle kunna åläggas förorenaren att göra. Det ska göras en skälighetsbedömning. Denna kan alltefter omständigheterna leda till fullt, jämkat eller inget ansvar.

Vad gäller utredningsansvaret har det enligt praxis ansetts skäligt att ett bolag utför den utredning som är nödvändig för att kunna avgöra behovet av och sättet för saneringsåtgärder, även om bolaget bidragit till föroreningarna endast i begränsad omfattning (jfr. bl.a. MÖD 2003:127).

Mot bakgrund av att en skälighetsbedömning ska göras för att fastställa vilket ansvar som ska ålägga den efterbehandlingsansvarige, anser miljödomstolen att det inte finns stöd för vad Klövern åberopat om att bolaget endast är ansvarigt för den del av fastigheten som exploaterats. Vid en sammantagen bedömning finner

miljödomstolen att det är skäligt att Klöveren vidtar de åtgärder som ålagts bolaget i det överklagade beslutet. I denna bedömning beaktar miljödomstolen särskilt att det enligt föreläggandet endast är fråga om en skyldighet att genomföra undersökningar och riskbedömning av föroreningar som finns på aktuell fastighet (jfr. praxis ovan). Syftet med undersökningarna är att klargöra vilka åtgärder som i ett senare skede behöver vidtas för att komma till rätta med föroreningssituationen och det slutliga ansvaret för efterbehandling kan fastställas först då detta underlag är fullkomligt. Vad bolaget i övrigt har anfört i överklagandet medför inte annan bedömning. Andra skäl att upphäva föreläggandet har inte heller framkommit. Överklagandet ska därför avslås.

Tiden för utförandet ska dock flyttas fram och tidpunkten bör lämpligen bestämmas till den 30 augusti 2010.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande ska ges in till Nacka tingsrätt, miljödomstolen, senast den 11 maj 2010 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Karin Erkenstam

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Karin Erkenstam och miljørådet Jan-Olof Arvidsson. Domen är enhällig.

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands länMåns Cederberg
0155-264193

BESLUT

Datum

2009-02-23

Dnr

505-16762-2007

1(7)

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2009-04-07

Akt..... 3 M 1751-09
Aktbil..... 3

Klöver Strand AB

Ställföreträdare och ombud:

advokaten S.Å.W-S.

Alrutz' Advokatbyrå AB, Box 7493

103 92 Stockholm

NACKA TINGSRÄTT
Enhet 3

INKOM: 2009-04-07

: M 1751-09

KTbil: 3

Överklagande av Miljönämndens i Nyköpings kommun beslut om fortsatta undersökningar på fastigheten Lansen 13

BESLUT

Länsstyrelsen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att punkten 1 i föreläggandet ska redovisas till Miljönämnden senast den 15 maj 2009.

Detta beslut kan överklagas till Miljöödomstolen, Nacka tingsrätt, se nedan.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Miljönämnden i Nyköpings kommun beslutade den 8 oktober 2007, § 73, att förelägga Klöver Strand AB (556442-0098), nedan kallat bolaget, i enlighet med vad som framgår av bifogat beslut, se bilaga.

Bolaget har överklagat beslutet och yrkat att det ska upphävas. Som grund för yrkandet har bolaget anfört följande. De förorenade delarna av Lansen 13 utgör förorenade områden, s.k. skadefall, enligt 10 kap. miljöbalken. Den miljöfarliga verksamhet som gav upphov till de aktuella föroreningarna upphörde 1964. Något verksamhetsutövaransvar föreligger således inte enligt övergångsbestämmelserna. Miljönämndens föreläggande torde grunda sig på att fastighetsägaren enligt 10 kap. miljöbalken har ett subsidiärt ansvar i förhållande till verksamhetsutövaren, vilken var Nyköpings stad. Det subsidiära fastighetsägaransvaret kan inte gå längre än verksamhetsutövaransvaret. Eftersom det är fråga om en retroaktiv lagstiftning ska denna tolkas restriktivt. Tidsregeln medför således att det inte ska utkrävas något ansvar av vare sig verksamhetsutövare eller fastighetsägare.

Det ska också noteras att bolaget vid förvärvet av Lansen 13 vare sig känt till eller bort känna till föroreningen. Det är inte en rimlig lagtillämpning att påstå att bolaget vid förvärvet skulle ha känt till eller bort känna till föroreningarna. Att ett kolgasverk varit beläget på en fastighet i området fram till år 1964 medför inte att bolaget bort känna till föroreningen på den egna fastigheten vid förvärvet. Det vore inte heller skäligt att utkräva någon form av ansvar av nuvarande fastighetsägare för vare sig undersökning eller åtgärd för en verksamhet som upphörde för mer än 40 år sedan på en grannfastighet, inte minst som verksamhetsutövaren,

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
611 86 NYKÖPING	Stora torget 13	0155 26 40 00 växel	0155 - 26 71 25	sodermanland@lansstyrelsen.se
Organisationsnr	PlusGiro	Bankgiro	Internet	
202100-2262	35174-2	5051-8653	www.lansstyrelsen.se/sodermanland	

BESLUT

2(7)

Datum

Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

Nyköpings kommun, genomfört undersökningar av såväl den egna kolgasverksfastigheten som angränsande områden och avser att sanera i vart fall den egna fastigheten med stöd av statsbidrag inom kort. Nyköpings kommuns undersökningar har även omfattat Lansen 13. Om ett subsidiärt fastighetsägaransvar skulle föreligga är det inte rimligt att ålägga bolaget ett så omfattande och ekonomiskt krävande undersökningsprogram som en huvudstudie. Det subsidiära ansvaret skulle rimligen inte kunna gå utöver att undersöka och vid behov åtgärda den förorening som påträffades vid markarbetena. Det saknas skäl att förelägga om en huvudstudie omfattande hela fastigheten.

Miljönämnden har yttrat sig över överklagandet och anfört följande. Kraven är i första hand riktade till bolaget som verksamhetsutövare med anledning av de schaktningsarbeten bolaget vidtagit. Trots att den översiktliga undersökningen som utfördes år 2006 och provtagningsplanen för den nu pågående fördjupade undersökningen kommunicerats med fastighetsägaren (*d.v.s. bolaget, Länsstyrelsens anm.*), har bolaget inte samrått med Miljönämnden inför markarbetena. Detta är anmärkningsvärt, då det i redovisningen över undersökningen särskilts påpekats att markarbeten inom området kan medföra att risken för skadlig exponering och spridning av föroreningar ökar. Rekommendationen i redovisningen var att markarbeten ska övervakas av en miljökontrollant med särskild utrustning. Det kan tilläggas att någon kontakt med miljöenheten inte heller togs inför utbyggnaden under vintern.

Eftersom bolaget har beställt schaktningsarbeten i den aktuella marken har nämnden bedömt att bolaget är ansvarigt för den förändring av riskerna för människors hälsa och miljön som skett genom dessa arbeten. Det är därför skäligt att kräva att bolaget i första hand presenterar en plan för fortsatta åtgärder för att förhindra riskerna för miljön och människors hälsa inom berörd fastighet. Stöd för detta finns i 10 kap. 2 § miljöbalken, då bolaget är verksamhetsutövare eftersom man utfört gräv- och schaktarbeten i ett förorenat område, som man dessutom väl känt till. Vidare har bolaget ett andrahandsansvar enligt 10 kap. 3 § miljöbalken, eftersom fastigheten förvärvades efter den 1 januari 1999 och bolaget vid förvärvet känt till eller borde ha upptäckt föroreningarna. Fastigheten ligger utmed *Gasverksvägen*.

Miljönämnden anser att det finns ett stort behov av en fördjupad undersökning, då området kan antas vara kraftigt förorenat och spridning kan ske via ledningsgravar, dels till Nyköpingsån, som har status som riksintresse för friluftsliv och naturvård, dels vidare till Stadsfjärden. Sammanfattningsvis är det enligt Miljönämnden skäligt och miljömässigt motiverat att begära fortsatta undersökningar av bolaget.

Ifråga om rimligheten med ett så omfattande och krävande undersökningsprogram som en huvudstudie för hela fastigheten har i tjänsteskrivelsen tydligt angetts att det är motiverat att ställa krav på att *del av* en s.k. huvudstudie utförs.

Vad gäller frågan om bolaget känt till föroreningen anförde bolaget som svar på kommunikeringen inför Miljönämndens beslut bl.a. följande:

”Så vitt vi känner till är det väl känt att föroreningarna i området hänför sig till den verksamhet som tidigare bedrivits av det gasverk som ägdes av dåvarande Nyköpings stad.

BESLUT

3(7)

Datum

Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

Således har nuvarande Nyköpings kommun tidigare varit verksamhetsutövare och är därmed ansvarig för sanering av området.”

Som kommentar till påståendet att kommunen ”avser att sanera i vart fall den egna fastigheten med stöd av statsbidrag inom kort” kan nämnas att diskussionerna inte förts för enskilda fastigheter utan i stället för hela området. Tyvärr har det vid underhandskontakter med Länsstyrelsen framkommit att det i nuläget inte är särskilt troligt att något statsbidrag kan komma ifråga för gasverksområdet då föreningarna inte utgör någon akut fara.

Bolaget har yttrat sig på nytt och anfört följande. Bolaget har från början accepterat att efterbehandla det område som upptäcktes förorenat i samband med de grävarbeten som utfördes när föreningen hittades. Det är förenligt med bestämmelserna i 2 kap. 3 § miljöbalken och bolaget tar således sitt laggrundade ansvar. Att utkräva ett vidare ansvar för undersökningar och efterbehandlingar av hela fastigheten är inte förenligt med bestämmelserna i miljöbalken. Bolaget bestrider att det föreligger sådana omständigheter att bolaget kan åläggas att upprätta del av en huvudstudie eller på annat sätt åläggas ansvar att utreda förekomsten av föroreningar, orsakade av annan verksamhetsutövare, på fastigheten. Av Bertil Bengtsson m.fl. Miljöbalken, del 1, avsnitt 10:14b, framgår att 10 kap. inte kan användas för att få till stånd undersökningar i ett område för att utreda om det eventuellt är förorenat. Slutligen anser bolaget att saneringen av samtliga fastigheter inom hela området bör ske vid ett och samma tillfälle. Det finns inte skäl och är även etiskt svårbegripligt att ålägga bolaget ett längre gående åläggande än kommunen själv avser att utföra på den egna fastigheten, särskilt som risken på bolagets fastighet torde vara ännu lägre än på kommunens fastighet, där åtgärder enligt Miljönämnden anstår då ”föreningarna inte utgör en akut fara”.

Miljönämnden har härefter yttrat sig och anfört följande. I tjänsteskrivelsen till Miljönämndens beslut har klargjorts att de efterbehandlingsåtgärder som bolaget föreslagit inte är långsiktigt hållbara, bl.a. beroende på att de föroreningar som påträffades vid schaktningen ca 0,5 meter under markytan ligger djupare än det av bolaget föreslagna schaktdjupet för åtgärder. Djupet till vilket efterbehandling ska ske bestäms inte av aktuella markarbeten utan perspektivet ska vara ett långsiktigt skydd för miljö och människors hälsa. Dessutom kan det område som berörs vara större än det där markarbeten utförts, bl.a. beroende på att hydrologiska förhållanden förändrats som kan påverka spridning av föroreningarna. Erfarenhetsmässigt talar allt för att det är av stor vikt att så noga som möjligt få reda på utbredning i yt- och djupled av påträffade föroreningar. Därför har krav ställt på att del av en huvudstudie utförs. I det överklagade beslutet har inget krav på ”sanering” ställts, utan föreläggandet omfattar istället dessa åtgärdsförberedande undersökningar. Slutligen kan anföras att tidigare provtagning med stor tydlighet har visat att norra delen av Lansen 13 är förorenad med ämnen med mycket hög giftighet (PAH, fenol och metaller) varför 10 kap. är tillämpligt.

Bolaget har återigen yttrat sig och anfört följande. Bolaget har vidtagit de åtgärder som åligger en exploatör i enlighet med försiktighetsprincipen. Något annat åligger inte en exploatör. Bolaget vidhåller att dess ansvar, vare sig för undersökning eller sanering, inte sträcker sig över ett vidare område än det som berörs av det aktuella schaktningsområdet. Om föreningen sträcker sig över ett större område, t.ex. p.g.a. de hydrogeologiska förhållandena, är det inte en omständighet som grundar ansvar för bolaget som utfört schaktningsarbeten utan har att göra

BESLUT

4(7)

Datum

Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

med ansvaret för den som en gång orsakat föroreningen. Såväl krav på del av huvudstudie som eventuella efterkommande åtgärder ska om möjligt ställas till förorenaren, oaktat vilket lagrum som åberopas, inte till den som utfört schaktningsarbeten.

Länsstyrelsen upphävde genom delbeslut den 24 juni 2008 av Miljönämnden meddelat verkställighetsförordnande.

SKÅL FÖR BESLUT

Tillämpliga bestämmelser

Genom lagen (2007:660) om ändring i miljöbalken, som trädde i kraft den 1 augusti 2007, har förändringar i 10 kap. miljöbalken gjorts i syfte att genomföra det s.k. miljöansvarsdirektivet (2004/35/EG) i svensk rätt. Enligt övergångsbestämmelserna till lagen gäller dock äldre bestämmelser fortfarande i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007, eller som ägt rum senare men härrör från verksamhet eller åtgärd som avslutats före den 1 augusti 2007. Den begränsning av ansvar som följer av 10 kap. 3 § fjärde stycket ska dock beträffande förvärv som skett efter den 31 juli 2007 gälla även i fråga om sådana miljöskador som avses ovan.

Enligt 10 kap. 1 § miljöbalken, i dess lydelse före den 1 augusti 2007, ska bestämmelserna om förorenade områden i 10 kap. miljöbalken tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är enligt 10 kap. 2 § miljöbalken, i tillämplig lydelse, den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

Kan inte någon verksamhetsutövare utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är enligt 10 kap. 3 § miljöbalken, i dess lydelse före den 1 augusti 2007, var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller då borde ha upptäckt dem.

Efterbehandlingsansvaret innebär enligt 10 kap. 4 § miljöbalken, i tillämplig lydelse, att den ansvarige i skälig omfattning ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning ska bestämmas ska det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, ska även detta beaktas vid bedömningen av

BESLUT

5(7)

Datum

Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

ansvarets omfattning. Preskriptionslagen (1981:130) är inte tillämplig på efterbehandlingsansvar.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket miljöbalken, i dess lydelse före den 1 augusti 2007, tillämpas i frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 §, bestämmelserna i 2-4 samt 6 och 7 §§. Enligt 10 kap. 8 § andra stycket kan ägaren till en fastighet, byggnad eller anläggning som avses i första stycket trots frihet från ansvar enligt 10 kap. 2 eller 3 § förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, de personliga ekonomiska förhållandena och omständigheterna i övrigt.

En tillsynsmyndighet får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § miljöbalken ska enligt 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande enligt 1 § (den 1 januari 1999), och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

Vid tillämpningen av 10 kap. 3 § miljöbalken beaktas enligt 15 § lagen om införande av miljöbalken inte förvärv som har skett före miljöbalkens ikraftträdande (d.v.s. den 1 januari 1999).

Utredningen i ärendet

Fastigheten Lansen 13 omfattas av en detaljplan (stadsplan) fastställd den 23 augusti 1965. Enligt planbestämmelserna är det aktuella området avsett för småindustriändamål.

I området har det funnits ett kolgasverk som var i drift åren 1910-1964. Vid den översiktliga markundersökning som Nyköpings kommun lät utföra år 2006 påvisades föroreningar på flera fastigheter runt Gasverksvägen, bl.a. i den nordöstra delen av fastigheten Lansen 13.

Bolaget förvärvade fastigheten den 11 december 2000.

Länsstyrelsens bedömning

Mot bakgrund av att tidigare provtagning på fastigheten Lansen 13 påvisat föroreningar anser Länsstyrelsen att 10 kap. miljöbalken är tillämpligt.

BESLUT

6(7)

Datum

Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

Så vitt framkommit i ärendet har sannolikt ingen miljöfarlig verksamhet bedrivits på platsen efter 1964 som kan antas ha bidragit till de nuvarande föroreningarna i nämnvärd grad. Någon tidigare verksamhetsutövare som kan göras ansvarig för föroreningssituationen finns därmed inte.

Miljönämnden har grundat sitt föreläggande på bestämmelserna i bl.a. 10 kap. 2, 3 och 8 §§ miljöbalken (i deras lydelse före den 1 augusti 2007). Enligt nämnden är kraven i första hand riktade till bolaget som verksamhetsutövare med anledning av de schaktningsarbeten bolaget vidtagit. Arbetena utfördes i juni 2007 utan att bolaget dessförinnan samrått med Miljönämnden.

I lagkommentaren (Bengtsson, m.fl.) till 10 kap. 2 § miljöbalken anges att

”En *exploatör av ett skadat område* där exploateringen innebär att föroreningarna i marken kan sprida sig till omgivningen, t.ex. vid grävnings- och schaktningsarbeten, är också att betrakta som utövare av en miljöfarlig verksamhet på samma sätt som en markägare i förvaringsfallen. Även *exploatören* omfattas därför av ansvarsbestämmelsen i 2 §.”

I förarbetena till 10 kap. 3 § miljöbalken (i tillämplig lydelse) anges att ett väsentligt syfte med regleringen av fastighetsägarens ansvar mot det allmänna är att få till stånd markundersökningar före förvärv av näringsfastigheter för att på så sätt få marknadens mekanismer att bidra till en bättre miljö (se prop. 1997/98:45, s. 120).

Miljönämnden har i ärendet påtalat att den aktuella fastigheten ligger utmed *Gasverksvägen* och att bolaget i yttrande inför nämndens beslut uttalat att det ”så vitt vi känner till är det väl känt att föroreningarna i området hänför sig till den verksamhet som tidigare bedrivits av det gasverk som ägdes av dåvarande Nyköping stad”. Enligt Länsstyrelsens bedömning talar detta, liksom nyssnämnda förarbetsuttalanden för att bolaget - även om det inte kände till föroreningarna vid förvärvet - i vart fall genom att låta utföra en föregående markundersökning borde ha upptäckt föroreningarna.

Förutom det ansvar som följer av 10 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken kan enligt 10 kap. 8 § andra stycket miljöbalken en fastighetsägare - trots frihet från ansvar enligt 10 kap. 2 eller 3 § - förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, de personliga ekonomiska förhållandena och omständigheterna i övrigt.

Länsstyrelsen kan sammanfattningsvis konstatera att det inte finns någon tidigare verksamhetsutövare som kan göras ansvarig för föroreningarna. Bolaget är, genom de markarbeten som utförts, att betrakta som verksamhetsutövare i den mening som avses i 10 kap. 2 § miljöbalken. Bolaget har även i egenskap av fastighetsägare ett subsidiärt ansvar för föroreningssituationen enligt 10 kap. 3 § miljöbalken. Enligt den rättspraxis som har utvecklats av Miljööverdomstolen - vilken i första hand avser verksamhetsutövare - finns generellt sett ett långtgående ansvar vad gäller undersökningar som syftar till att klargöra vilka åtgärder som i ett senare skede behöver

BESLUT

7(7)

Datum

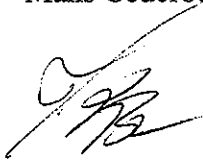
Dnr

2009-02-23

505-16762-2007

vidtas för att komma till rätta med föroreningsituationen (jfr MÖD 2005:30). Även om bolaget skulle anses befriat från utredningsansvar enligt 10 kap. 2 och 3 §§ kan bolaget ändå förpliktas att svara för utredningskostnader enligt 10 kap. 8 § andra stycket miljöbalken, om utredningen kan antas vara till nytta för bolaget i dess egenskap av fastighetsägare. Länsstyrelsen anser vid en samlad bedömning att det i ärendet aktuella föreläggandet är miljömässigt motiverat och att det får anses skäligt att ålägga bolaget att utföra de undersökningar som framgår av föreläggandet. Bolagets överklagande ska därför avslås. Tiden för fullgörande bör emellertid flyttas fram.

Beslutande i detta ärende har varit chefsjuristen Karin Bergkvist. I ärendets slutliga handläggning har deltagit miljöskyddshandläggaren Tomas Birgegård och länsjuristen Måns Cederberg, den sistnämnde i egenskap av föredragande.

Karin Bergkvist

Måns Cederberg

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut ska Ni skicka ett överklagande **till länsstyrelsen**. Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av Er. Det ska ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag som Ni tagit del av beslutet. I överklagandet ska Ni ange vilket beslut som Ni överklagar (t.ex. genom att ange beslutets diarienummer), hur Ni vill att beslutet ska ändras och varför Ni anser att det ska ändras. Länsstyrelsen kommer att sända överklagandet samt länsstyrelsens och kommunens akt vidare till **Miljödomstolen, Nacka tingsrätt**

Kopia till

Klövern Strand AB, Gästabudsvägen 6, 611 31 Nyköping
Miljönämnden i Nyköpings kommun, 611 83 Nyköping

MN § 73

Dnr 2007-1018

Beslut om fortsatta undersökningar gällande före detta Kungshagens gasverk, Lansen 13

I industriområdet Kungshagen har det legat ett kolgasverk som var i drift 1910-1964. Vid tillverkningen av stadsgas var en av biprodukterna cyanid, som idag förorenar marken tillsammans med metaller och organiska föreningar. Vid den översiktliga markundersökningen som kommunen lät utföra 2006 påvisades föroreningar på båda sidor om Gasverksvägen, nämligen på fastigheterna Svärdet 1, 4 och 5 samt Lansen 13.

I samband med att fortsatta undersökningar med statliga bidrag skulle påbörjas i sommar framkom att markarbeten planerades på Lansen 13. Vid schaktningen i slutet av juni 2007 påträffades ett mörkt skikt som skulle kunna tyda på föroreningar. I delegationsbeslut nr 832 förelades Klöver Strand AB (nedan kallat Klöver) att redovisa en åtgärdsplan med syftet att efterbehandling ska ske samt att ej utföra fortsatt schaktning.

Klövern inkom 2007-08-29 med en åtgärdsplan och anmälan om efterbehandling. I skrivelsen redogörs för redan utförda åtgärder samt planerade åtgärder. Slutligen anger Klöver att bolaget övervägt möjligheten att schakta bort förorenade massor men påpekar att saneringen av området behöver ses ur ett helhetsperspektiv.

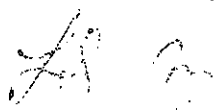
De vid schaktningen påträffade föroreningarna ligger ytligt, ca 0,5 m under markytan och misstänks innehålla bland annat cyanid, PAH och metaller, det vill säga ämnen med hög till mycket hög giftighet.

Miljöenheten bedömer att det i första hand är nödvändigt att utbredningen av de föroreningar som påträffats i fjärrvärmegraven och inne på planen fastställs innan ytterligare markarbeten kan utföras. På grund av det ytliga läget och föroreningarnas giftighet, måste fortsatta undersökningar ske för att avgränsa området som är berört.

Miljöenheten anser att det är motiverat att ställa krav på att del av en så kallad huvudstudie utförs på Lansen 13. Det är viktigt att påpeka att kravet på fortsatta undersökningar är till för att få underlag för kommande beslut om efterbehandling. Undersökning skall utföras av hela föroreningens utbredning inom fastigheten med inriktningen att efterbehandling sedan ska ske ner till 1,5 m djup och till den haltnivå som tagits fram i riskvärderingen för gällande eller framtida markanvändning.

Vid ärendets behandling i nämnden föredrar Kristina Ajaxon, miljöskyddsingenjör, ärendet.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

—

MN § 73

Dnr 2007-1018

Inlägg i ärendet görs av

H.N.J.

samt U-K.D.

Miljönämnden beslutar

att med stöd av 26 kap 9 och 22 §§ miljöbalken samt med hänvisning till 2 kap 8 § och 10 kap 1- 4 och 8 §§ miljöbalken i dess lydelse före 2007-08-01, förelägga Klöver Strand AB, org nr 556442-0098, att vidta följande åtgärder:

1. Senast **2007-12-31** inkomma till Miljönämnden med en redovisning på upplägg och omfattning av en huvudstudie för fastigheten Lansén 13. De olika delmoment som ska ingå i en huvudstudie enligt Naturvårdsverkets Kvalitetsmanual redovisas i bilaga 1 till tjänsteskrivelse daterad 2007-09-26. De delmoment som ska utföras inom ramen för detta föreläggande redovisas nedan. Övriga delmoment kan dock bli aktuella längre fram.
 - a. Undersökning (provtagning, analyser och försök)
 - b. Karakterisering och avgränsning av föroreningar i detalj
 - c. Riskbedömning och bedömning av saneringsbehov
 - d. Åtgärdsutredning med åtgärdsförslag och förslag till både övergripande och mätbara åtgärdsåtgärder samt bedömning av kostnad och miljöeffekter för olika alternativ

Redovisningen över upplägg och omfattning ska förutom ovanstående delmoment även omfatta svaren på följande frågor:

- e. vem kommer att utföra huvuddelen av arbetet samt vilka referenser har den personen från liknande uppdrag?
 - f. vad kommer kostnaden för huvudstudiens olika delmoment att bli?
 - g. hur ser tidsplanen ut?
 - h. hur ser provtagningsplanerna för mark och vatten ut i detalj?
2. Senast **10 månader** efter det att miljöenheten genom skriftligt beslut har godkänt att det inlämnade förslaget uppfyller kraven enligt detta föreläggande ska huvudstudien ha utförts och slutredovisats. Arbetet med huvudstudien **får inte påbörjas** förrän miljöenheten har kontrollerat att det inlämnade förslaget uppfyller kraven enligt detta föreläggande

att de arbeten som utförs i tillämpliga delar ska uppfylla kraven enligt Naturvårdsverkets Kvalitetsmanual för efterbehandling av förorenade områden utgåva 2, 2006

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

MN § 73

Dnr 2007-1018

att, i avvaktan på att efterbehandling kommer till stånd, påbörjade markarbeten får avslutas på lämpligt sätt i samråd med Miljönämnden

att med stöd av 16 och 19 §§ i kommunens taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område ta ut timavgift för hittills nedlagd tid om 11 timmar vilket motsvarar 7 810 kronor som debiteras enligt särskild faktura, samt

att beslutet med stöd av 26 kap 26 § miljöbalken ska gälla även om det överklagas.

HUR DU ÖVERKLAGAR se bilaga A
Delgivningskvitto

Beslut till:

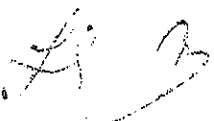
Klövern Strand AB

, KD Handläggargrupp (ej bilagor)

Länsstyrelsen (ej bilagor)

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.